

Lausunto

13.1.2022

VN/12277/2021
VN/12277/2021-PLM-125

Maa- ja metsätalousministeriö

Puolustusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi*1. Lausuntopyyntö*

Maa- ja metsätalousministeriö on 4.11.2021 pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eläinten hyvinvoinnista. Samalla nykyinen eläinsuojelulaki ehdotetaan kumottavaksi.

Puolustusministeriö on varannut Pääesikunnalle mahdollisuuden lausua asiassa.

*2. Lausunto*Määritelmät, 5 §

Puolustusministeriö esittää, että lakiluonnoksen 5 §:n määritelmiin lisättäisiin valtion virkakoiran tai virkaeläimen määritelmä, jolla tarkoitettaisiin Poliisin, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Rikosseuraamusviraston tai Tullin omistamaa tai pitämää koira tai muuta eläintä, jota käytetään viranomaistehtävissä.

Kielletty kohtelu, 13 §

Lakiluonnoksen 13 §:n tarkoituksena on selvittää, millainen kohtelu aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua tai kärsimystä ja on siten kiellettyä.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin eläinten tarpeeton vahingoittaminen. Säännöksen mukaan tarpeettomana vahingoittamisena ei kuitenkaan pidettäisi koiran tai muun eläimen käyttämistä viranomaistoiminnassa eläimen käyttötarkoitukseen liittyvissä tehtävissä, joihin tehtävän luonteen takia liittyy vaara eläimen vahingoittumisesta. Säännöksen perustelujen mukaan poikkeuksen piirissä olisivat esimerkiksi Poliisin, Tullin, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käytössä olevat koirat, joiden työtehtäviin saattaa liittyä vakavakin vaara eläimen vahingoittumisesta. Säännös vastaisi voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 13 §:n 2 momentissa säädettyä poikkeusta.

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu 13 §:n 3 momentin säännös on tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiesitykseen yllä ehdotetulla tavalla.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo.plm@gov.fi
www.defmin.fi

Pitopaikka, 33 §

Lakiluonnoksen 33 §:ssä säädetään pitopaikan yleisistä vaatimuksista. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläimen säilytyksestä kuljetuslaatikossa, häkissä tai muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa samaan tapaan kuin voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 22 §:ssä. Eläimen säilyttäminen pienikokoisessa säilytystilassa olisi sallittua vain tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä. Tällaisena syynä voitaisiin säännöksen perustelujen mukaan pitää eläinten säilyttämistä kuljetuslaatikossa tai -häkissä tilapäisesti esimerkiksi näyttelyn, kilpailun, harjoituksen tai matkan aikana, kunhan eläimen liikunnantarpeen ja muiden tarpeiden tyydyttämisestä huolehditaan.

Operatiivisiin tehtäviin tai sotaharjoituksiin osallistuminen on Puolustusvoimien sotakoirilla siinä määrin säännöllistä ja toistuvaa, ettei eläinsuojeluviranomainen (Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymän 14.10.2021 Porin prikaatin sotakoiraosastolle antama päätös 35/2021) ole arvioinut sitä enää tilapäiseksi. Myös eräässä korkeimman oikeuden ratkaisussa (KHO:2019:91, 8.7.2019) on arvioitu pitopaikan tilapäisyyttä koulukoiran osalta ja katsottu, ettei koiran pitäminen auton kuljetushäkissä 1-5 päivänä viikossa ole tilapäistä ottaen huomioon voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 22 §:n ehdoton muotoilu. Silloin kuin sovellettavaksi tulee muu kuin tilapäinen pitopaikka, määräytyy häkin vähimmäiskoko voimassa olevan eläinsuojelulain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (674/2010) koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta liitteen 2 kohdan mukaisesti.

Nyt lausunnon kohteena olevalla lakiluonnoksella kumottaisiin eläinsuojelulaki, jonka tiettyjen pykälien nojalla edellä mainittu asetus on annettu. Pääesikunta on lausunnossaan korostanut tämän osalta, etteivät mainitun asetuksen liitteen mukaiset häkkikoot ole tarkoitettu käytettäväksi ajoneuvoissa eivätkä ne siksi sovellu niihin kokonsa puolesta.

Koiran pitopaikkaa koskevat vaatimukset lainsäädännössä ovat samat harraste-, lemmikki- ja virkakoiralle. Puolustusministeriö esittää, että laissa tulisi tarkoituksenmukaisessa muodossa olla poikkeussäännös koskien virkakoirien/virkaeläinten pitopaikkaa operatiivisen ja harjoitustoiminnan aikana, koska edellä mainittua toimintaa ei voida sen toistuvuuden ja vuodessa kertyvien operatiivisten tai harjoitusvuorokausien lukumäärän perusteella tulkita myöskään tilapäiseksi. Operatiiviset tehtävät edellyttävät koiran mukana pitämistä ajoneuvossa, eikä koira voi tällöin olla tarhassa. Tehtävälle saavuttaessa koira kuitenkin kulkee ohjaajansa mukana eikä odota ajoneuvossa.

Eläimen pitämistä kuljetukseen tarvittavassa laatikossa tai häkissä koskevalla poikkeussäännöksellä olisi keskeinen merkitys paitsi Puolustusvoimien, mutta myös Rajavartiolaitoksen, Tullin ja Poliisin virkakoirien käytön jatkumiselle.

Puolustusvoimien sotakoiratoiminnan koulutuksessa on jo tällä hetkellä ohjeistettu rajoitukset koiran yhtämittaisen kuljetuskärryssä säilyttämisen kestolle, vaateet liikunnasta ja ravinnosta huolehtimiselle sekä ohjeistettu koiralle varattavat lepoajat. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan edellä mainittuja ohjeistuksia voitaisiin pitää riittävinä ottaen huomioon toiminnan erityislaatuisuus.

Ilmoituksenvaraisten eläinkilpailujen järjestäminen, 46 §

Lakiluonnoksen 46 §:ssä säädettäisiin ilmoituksenvaraisten eläinkilpailujen järjestämisestä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuus koskisi sellaisten eläinkilpailujen järjestämistä, joissa eläin voisi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle. Tällaisten eläinkilpailujen järjestäjä olisi ilmoitusvelvollinen toiminnastaan, ei kustakin kilpailusta erikseen. Ehdotuksen mukaan eläinkilpailun järjestäjän olisi tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella kilpailuja aiotaan järjestää. Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäminen edellyttäisi, että järjestäjä nimeää kuhunkin kilpailuun kilpailueläinlääkäriin. Kilpailueläinlääkäriin olisi oltava läsnä kilpailutilaisuudessa, ja hänen nimeämisestään mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista vastaisi kilpailun järjestäjä.

Puolustusvoimissa palveluksessa olevien virkakoirien ja näiden ohjaajien suorituskykyä arvioidaan suunnitelmallisesti kahden vuoden välein pois lukien erikoisjoukkokoirakot, joiden suorituskykyä arvioidaan vuosittain. Arvioinneissa tarkastetaan koiran ja ohjaajan toimintakykyä operatiivisessa tehtävässä. Koirakko (koiran ja ohjaajan muodostama partio) on puolustusvoimallinen suorituskyky,

jolla on erikseen määritetyt taktiset toimintaperiaatteet. Puolustusministeriö esittää, että valtion virkakoirien suorituskykyä mittaavat koulutustason tarkastukset rajattaisiin lain 5 §:n 10 kohdan mukaisen eläinkilpailun määritelmän ulkopuolelle.

Koulutustason tarkastustilaisuuksien omavalvonta suunnitellaan Puolustusvoimissa riskiperusteisesti, jolloin Puolustusvoimien oma eläinlääkäri on mukana esimerkiksi voimankäyttötarkastuksissa, mutta ei koiraryhmän johtajan vastaanottamissa pieniriskisemmissä jäljestystarkastuksissa. Pääesikunta on lausunnossaan katsonut, että esitysluonnoksen vaatimus eläinlääkäriin läsnäolosta omavalvonnallisessa roolissa jokaisessa koulutustason tarkastuksen osa-alueessa ei olisi tulevaisuudessa mahdollista ainakaan Puolustusvoimien oman eläinlääkäriresurssin puitteissa. Ulkopuolisten eläinlääkärien käyttö taas aiheuttaa muita haasteita muun muassa Puolustusvoimien alueelle pääsyyn liittyen. Puolustusministeriö esittää, että kilpailumääritelmään ei tulisi sisällyttää ainakaan kaikkea viranomaistoiminnassa tapahtuvaa eläinten testaamista, jotta Puolustusvoimissa toteutettava omavalvonta pystyttäisiin kohdentamaan nykyisellä eläinlääkäriresurssilla tarkoituksenmukaisesti niihin tilaisuuksiin, joissa saattaa olla eläinsuojelullista riskiä.

Puolustusministeriö pitää kuitenkin perusteltuna velvollisuutta ilmoittaa 46 §:n mukaisesta toiminnasta ja näkee mahdolliset eläinsuojeluviranomaisen tarkastuskäynnit valtion virkakoiria omistavien tai pitävien tahojen järjestämiin, eläinkilpailuihin rinnastettaviin tilaisuuksiin (esimerkiksi sotakoirien tasotarkastustilaisuudet) kyseisten tahojen koiratoiminnan läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta lisäävänä uudistuksena.

Pääesikunta on esittänyt, että esimerkiksi Ruokavirasto voisi olla aluehallintovirastoa parempi ilmoituspaikka etenkin sellaisille valtion viranomaisille, joilla on virkakoiratoimintaa useilla paikkakunnilla. Puolustusvoimien sotakoiratoiminnan tasotarkastuksien viranomaisvalvonta voisi perustua esimerkiksi Ruokavirastolle vuosittain toimitettavaan koulutustason tarkastustilaisuuksien toimeenpanosuunnitelmaan. Edelleen Pääesikunta on todennut, että esitysluonnoksen 47 §:n (ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämistä koskevan ilmoituksen sisältö) liittyen, että tällainen ilmoitus todennäköisesti sisältää sellaisia tietoja, jotka ovat operatiivisista syistä salassa pidettäviä. Tästä syystä puolustusministeriö esittää, että ilmoitukset toimitettaisiin Puolustusvoimista kootusti yhdelle viranomaiselle.

Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito

Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin luvan- ja ilmoituksenvaraisesta eläinten pidosta. Esitysluonnoksen 60 §:ssä säädetään ammattimaisesta tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvasta seura- ja harrastuseläinten pidosta. Ehdotetun pykälän mukaan ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito olisi jatkossakin ilmoituksenvaraista toimintaa. Niistä toiminnoista ja eläinlajeista, joita ilmoitusvelvollisuus koskisi, säädettäisiin nykyisen asetuksen sijaan ehdotetun lain liitteessä 2. Ilmoitusvelvollisuudella olisi tarkoitus varmistaa valvontaa varten, että viranomaisilla on tieto harjoitettavasta ammattimaisesta tai laajamittaisesta toiminnasta, johon saattaa liittyä eläinten hyvinvointia vaarantavia tekijöitä. Esitysluonnoksen 62 §:ssä säädettäisiin ilmoituksenvaraista toimintaa koskevien ilmoitusten sisällöstä. Pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, joita ilmoituksenvaraista eläintenpitoa harjoittavan tulisi ilmoittaa aluehallintovirastolle.

Puolustusministeriö esittää, että valtion virkakoirien/virkaeläinten pito määriteltäisiin uudeksi, viranomaistoimintaan liittyväksi eläintenpidoksi ja kyseinen toiminta olisi eläinten virastokohtaisesta (Poliisi, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Rikosseuraamusvirasto ja Tulli) lukumäärästä riippumatta aina ilmoituksenvaraista. Tämä yhdenmukaistaisi nykyistä kirjavaa ilmoituskäytäntöä ja eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvontaa. Kunkin viranomaisen valtakunnallisesta toimialasta johtuen Pääesikunta on katsonut, että nämä ilmoitukset olisivat tarkoituksenmukaisinta tehdä toiminnan harjoittamisen sijainnin perusteella määräytyvän aluehallintoviraston sijasta kootusti yhdelle viranomaiselle, esimerkiksi Ruokavirastolle, jolloin ilmoituksessa kuvattaisiin kyseisen viranomaisen koko virkakoira-/virkaeläintoiminta ja kaikki erilliset toimipisteet.

Rekisterit

Lakiluonnoksen 13 luvussa säädetään rekistereistä. Rekisteriä pidettäisiin lakiluonnoksen mukaan muun muassa ammattimaisesta tai laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta (106 §) ja siihen merkittäisiin esimerkiksi tietoja toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläinten lukumäärästä sekä selvitys niiden pitopaikasta. Lisäksi 106 §:n mukaan pidettäisiin eläinkilpailujen järjestämistä koskevaa rekisteriä. Pääesikunta on huomauttanut, että Puolustusvoimien

sotakoiratoiminnassa on kyse myös puolustusvoimallisesta suorituskyvystä, johon liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä muun muassa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 10 kohdan perusteella.

Edellä mainituista syistä puolustusministeriö esittää, että rekisterin pitovelvollisuus ei koskisi valtion virkakoirien/virkaeläinten pitoa tai tällaisesta toiminnasta ilmoitettaisiin erikseen sovittavalla tavalla, jos katsotaan ettei 60 §:n ja 62 §:n mukainen ilmoitus olisi riittävä.

Lopuksi puolustusministeriö kiinnittää huomiota, että ehdotetun 106 §:n perusteella jää epäselväksi mikä taho on kussakin tapauksessa velvollinen pitämään 106 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rekistereitä.

Hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtajana Hanna Nordström

Hallitussihteeri Anna Gau

Jakelu MMM Maa- ja metsätalousministeriö

Tiedoksi Pääesikunta, oikeudellinen osasto